

דף ל.

עין משפט א.

או"ה סימן תרמט סעיף א

א. ארבעת המינים פסולים בגזול^ג, ובגנוב בין לפני יאוש ובין לאחר יאוש^ד. אבל גזול וקנאו לפני עשיית המצוה^ה כגון גזל לולב ושיפה אותו^ו ועי"ז הוא לולב^ז כשר דקנה אותו בשינוי מעשה^ח. ומ"מ לא יברך עליו^ט.

ג. ממשנה סוכה כ"ט-ל"ב-ל"ג-ל"ד. וכתב המ"א בס"ק א' מהסמ"ג שצריך ליתן לעכו"ם מוכרי ארבעת המינים יותר מכדי דמיהם כדי שירגילו להביא ויהיו ד' המינים מצויים. ואולי מטעם זה משאירים מוכרי ד' המינים להעלות המחיר כדי שיהיו ד' המינים מצויים, אבל אין להעלות המחירים יותר מדאי.

וגזול פסול דכתיב "ולקחתם לכם" משלכם, סוכה ט"ז ע"ב. ואדם הלוקח לולב גזול, הולך הלולב וצווח לפני ה' ואומר גזול אני, ומלאכי השרת אומרים אוי לו לזה שנעשה סניגורו קטיגורו. כ"כ הא"ר באות ט' מהרוקח אך גם זה בירושלמי ובמדרש פ' אמור.

ו. ולפי דברי הזוהר אין לברך על אתרוג שלקחתו בחנם, שהקליפות יונקים מאותן מצוות הבאות בחנם, וא"כ כל אדם ישלם אפי' דבר קטן, וה"ה בד' המינים. כה"ח אות ד'.

ז. ואם היה גזול מדבריהם כגון מציאת חש"ו דקיי"ל שיש בזה גזול מדבריהם משום דרכי שלום, בזה נסתפק בשער המלך פ"ח מה' לולב אם יוצא י"ח כיון דמדאורייתא קרינן בהם לכם, ודעתו נוטה שלא יוצא מטעם מצוה הבאה בעבירה. ועיין בכה"ח אות ה'.

ח. ואפי' גזל או גנב מנכרי ולא נתייאש הנכרי הואיל ויכול להוציאו בדיינים אין אנו קוראים בו לכם ופסול, אבל אם נתייאש הנכרי משמע דיצא, ויש הסוברים דגם אחרי יאוש של הנכרי לא יצא, וע"כ מי שגנב מן הנכרי אחד מד' המינים אינו יוצא עד שישלם לו דמים. מ"ב ביאור הלכה.

והגם שיכול לקנותו בשינוי מעשה מ"מ לא יכול לברך עליו עד שישלם דמיו לבעליו בין ישראל בין עכו"ם. כה"ח אות ו'.

ד. דיאוש לבד לא קני. מ"ב אות ב' מב"י.

ה. אבל אם מכרו לו הנגזל באופן שקנאו בהגבהה, והגבתו היתה לצאת בו ידי חובת המצוה לא יצא, דהו"ל מצוה הבאה בעבירה, אלא צריך להגביהו לקנותו ואח"כ פעם שניה לצאת בו י"ח המצוה. מ"ב אות ג'.

ו. ואע"פ שלא פרע דמיו הרי זה כלוקח שלא פרע עדיין, והדבר נקנה לו והרי הוא שלו לגמרי לכל דבר, ואין הדמים אלא חוב עליו. כה"ח אות ט'.

ז. שע"ז נקרא שמו לולב. מ"ב אות ד'. ע"פ מש"כ בחו"מ סי' ש"ס סעיף ו'.

ח. עם יאוש, ועיין בחו"מ סי' ש"ב סעיף א' שכתב דהשינוי מעשה קונה אע"פ שעדיין לא נתייאשו הבעלים. מ"ב אות ה', שאינו חייב אלא דמים.

ט. שע"י עבירה באה לידו, אפי' מיום שני ואילך, כ"כ התוס' בסוכה דף ל' ע"א, דלהזכיר שם שמים עליו כיון שבאיסור גזל בא לידו אסור.

וה"ה כשיש יאוש ושינוי רשות, כגון שמכרו הגזול או נתנו לאחר האחר מותר לו לצאת

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדד שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

וי"א דלא נפסל גזול וגנוב אלא לגנוב ולגזולן עצמו, אבל לאחרים כשר בשאר הימים חוץ מיום הראשון.^ב

הגה: משום כך יש ליזהר שלא יקציץ הישראל בעצמו ל אחד מד' המינים לצורך לולבו דקרקע אינה נגזלת וסתם כותים גוזלים קרקע הם וא"כ יבא בגזילה לידו, אלא יקצצנו הכותי והוא יקנה ממנו^ג, ואין חילוק בזה בין ארץ ישראל לחוצה לארץ.^ג

בו גם ביום הראשון דקנהו ע"י שינוי רשות כיון שהיה היאוש מקודם ושלכם קרינן ביה, וכל זה לצאת בו י"ח אבל לברך עליו אין לברך שע"י עבירה בא לידו. א אחד שקנה אתרוג מחבירו ע"ד ליתן לו דמים ובכאו לביתו לא נתן לו דמים והמוכר נתייאש מהתשלום, ונתן הגזולן האתרוג לאחר במתנה ע"מ להחזיר יצא ידי חובה דהוי מתנה אבל לא יברך עליו, ואם חזר ונתנו בחזרה לנותנו לו גם הגזולן יוצא ידי חובה כיון שהפסיק בשינוי רשות בנתיים. כה"ח אות י"ג.

י. משמע דהגזולן בעצמו אסור גם בשאר הימים, הגם שלא בעינן משלכם, והטעם משום מצוה הבאה בעבירה.

וכיון שהשו"ע הביא דעה זו בשם י"א יש לחוש לזה לכתחלה. מ"א ס"ק ט"ו. וכך פסק השו"ע בסעיף ה' דהפסול מעיקר הדין כגזול גם לגזולן עצמו רק ביום הראשון מדין דשלכם בעינן.

ואם הוריש לבניו לא הוי שינוי רשות בזה, וכמ"ש בחו"מ סי' שס"א סעיף ז', מ"ב בב"ה. **כ.** והיינו בלפני יאוש אבל אחר יאוש הרי קנאו גם בשינוי רשות, ואפ"ה לאחרים לא הוי מצוה הבאה בעבירה, כ"כ במלחמות בשם בה"ג, אבל במלחמות עצמו משמע דלפני יאוש אפי' לאחרים הוי מצוה הבאה בעבירה כיון שלא קנה אותו עדיין, וע"כ אין להקל. מ"א ס"ק ג'. וכל זה לענין לצאת בו י"ח אבל לברך עליו אסור. כה"ח אות כ'.

ל. אפי' ברשות העכו"ם, מ"א ס"ק ד'. ואין חילוק בין זמניהם להיום דחיישינן דמזמן קדמון גזל מישראל. תשובת הרשב"א סי' תתנ"ב. ועיין בכה"ח אות כ"א.

מ. ואם כבר קנאו מהעכו"ם בדמים בעודו מחובר, ואח"כ קצצו הישראל לאתרוג הוי האתרוג טבל בידו משום דהוי מירוח ביד ישראל ע"כ לא יקנה אותו ממנו אלא אחר קציצתו דלא הוי טבל. מ"ב בב"ה. ואם יוצא באתרוג טבל עיין בכה"ח אות מ"א. שדעת השו"ע טבל פסול כל שבעה משום דאינו ראוי לאכילה. מ"ב אות מ"ה. ובדיעבד בקצצו הוא בעצמו כשר ומברך עליו דמספיקא לא חיישינן לגזולה. מ"א ס"ק ה'. מ"ב אות י"ד. אבל מ"מ עדיף ליטלו בלא ברכה. כה"ח אות כ"ג.

מי שגזל קרקע ע"י כיבוש מלחמה הרי זה קנה הקרקע, מגמ' גיטין ל"ח. מ"א ס"ק שם. ואחרי שקצצו העכו"ם, ביד ישראל הוי יאוש ושינוי רשות וקנה אותו אפי' לברך עליו, כיון דאין זה אלא ספק, ועוד לא הוא גזלה ואין כאן מצוה הבאה בעבירה. מ"ב אות י"ב. וה"ה אם קציץ אותו ישראל אחר ונתן אותו לאחד הוי שנוי רשות. מ"ב אות י"א.

ואם הנכרי יתן לו במתנה אחרי שקצצו ג"כ מהני ויכול לברך עליו לכ"ע. מ"ב אות י"ב. הגם ששם בחו"ל הקרקעות גזולים מגוי מ"מ גזל גוי אחר ג"כ אסור. מ"ב אות י"ג.

הגה: לולב שאגד אותו כותי כשר ^ב כמו בסוכת כותי דכשרה.

עין משפט ג.

או"ח סימן תרמט פעיף א

עיין בסעיף הקודם

דף ל:

עין משפט א.

הו"מ סימן שם פעיף ה

ה. ז. נשתנתה הגזילה אע"פ שלא נתיאשו הבעלים א"צ להחזיר אלא דמיה כמו שהיתה שוה בעת הגזילה ^ע, והוא שלא יהיה שינוי החוזר לברייתו, אבל גזל עצים ודבקים במסמרים ועשה מהם תיבה אין זה שינוי, שהרי אפשר לפרקם וחוזרים לוחות כשהיו ^פ.
גזל עפר ועשאה לבנה ^צ לא קנה, שאם ידוק הלבנה תחזור עפר.
גזל לשון של מתכת ועשאו מטבע ^ק לא קנה שאם יתיך המטבע תחזור לשון מתכת.

ס. משמע דלכתחלה לא יאגוד אותו עכו"ם כמ"ש בסי' י"ד לגבי נשים בציצית בשם ר"ת, וצ"ע דהרי קי"ל דלולב א"צ קשירה וא"כ האגד אינו רק מן המובחר, וצ"ל כיון שהוא נוי מצוה חשוב כמצוה עצמה. מ"א ס"ק ח'.
וה"ל ולפ"ז גם הנשים אין אוגדות את הלולב, וכ"ה בתוס' בגיטין מ"ה ע"ב, וקטן דינו כאשה.

ע. ממשנה פ"ט דב"ק דף צ"ג ע"ב.

פ. רמב"ם בפ"ב מגזילה הלכה י' כאוקימתא דרב אשי שם בב"ק צ"ג ע"ב.

צ. מימרא דרב פפא שם צ"ו ע"ב. ודעת הרשב"א דוקא יבשה בחמה אבל אם עשאה בכבשן דא"א לכותשן לעפר דק כמו שהיה קנה, אבל בדרישה כתב דמלשון הטור משמע אפי' שרפן בכבשן לא קנה כיון שהעפר אין זה דבר חשוב אין קפידה אף כשלא הוחזר לגמרי דק כמו שהיה. סמ"ע ס"ק י'.

ק. ואם עשאו כלי כסף יש פלוגתא דלהתוס' ס"ל דקנה ולהרשב"א לא קנה, וכתב בש"ך דלא קנה דהוא שינוי החוזר לברייתו וקימ"ל דלא קנה. והתוס' כתבו דבריהם לדעה דשינוי החוזר לברייתו הוי שינוי.